אויף מיין רייזע

— פון —

אב. גאלדבערג

פון מיינע סימפאטהיען פון יענער צייט איז אבער פיעל ניט געווארען. די צייט איז נאך ניט געווען גרייט דאפיר. אזוי שנעל ווי הערצעל איז ארויסגעטראטען אויף דער אידישער בימה מיט זיין יודענשטאדט בין איך געווען דער ערשטער וואס האב זיך אבגערופען און געשטעלט אין דער רייה צו זיין דיענסט. איך בין מעהר ווי צופריעדען אז הערצל האט מיין ארבייט אנערקענט, און האט פיעלע מאהל מיר אנגעבאטען די עה״ע. זיך מיט מיר צו בעראטהען וועגען וויכטיגע ציוניסטישע ענינים.

נור צוריק צו געהן צום אנטיסעמיטיזם וויל איך זאגען אז איהר זענט ניט דער ערשטער וואס האט מיך חושד געווען אז מיין ציוניזם שטאמט פון דער ניט רייגער קוועלע. איך וויל דאס ענטשידען און איין מאהל פאר אלע מאהל דורך אייך אפלייקענען. ראשית, איז אין קענעדע דער אנטיסעמיטיזם א נייע פרי, אויסגעוואקסען אין די לעצטע יאהרען. פריהער זיינען געווען ווייניג אידען, אז זיי זאלען מאכען וועלכען עס איז רושם אויף דער קריסטליכער געזעלשאפט, ווער רעדט ארויסרופען רייזבונגען. און איך בין דאך א ציוניסט מעהר ווי דרייסיג יאהר. והשנית, אויב עס זאל אפילו זיין אנטיסעמיטיזם, האט ער מיך פערזענליך ניט געטראפען. ביי מיר אין הויז פארקעהרען די גרעסטע און אנגעזעהענסטע קריסטען. דער דיוק פון קאנאטה האט געגעסען ביי מיין טיש. איך בין מיטגליעד פון די גרעסטע און מיוחס'דיגע קריסטליכע געזעלשאפטען. איך האב קיין מאהל, קיין מאהל ניט געליטען פאר מיין אידישקייט, און איך מאך פון מיין אידישקייט קיין סוד, להיפך, איך דעמאנסטריר דערמיט און שטאלציר מיט דעם. און מערקווירדיג: גראד דאס רופט ארויס די בעוואונדערונג פון די גוים. זיי האבען ליעב דאס עכטע ארטיקעל: איד זאל זיין איד. און זיי רעספעקטירען דוקא א גלייך-רוקענדיגען אידען און ניט דעם וואס קריכט אויף אלע פיער.

איך וואלט אייך געקענט דערצעהלען פיעלע ביישפיעלע, נור דער איינער וועט זיין גענוג: מען האט דא געשטעלט א מאנומענט פאר עדווארד וועלכען דער דיוק האט בעדארפט אויפדעקען. א קאמיטע פון פינף פון וועלכע איך בין געווען איינער, איז בעשטימט געווארען צו פערטרעטען די שטאדט ביי דער מאנומענט-אויפדעקונג און אויך צו בעגעגענען דעם דיוק. איך האב דעם כבוד מיט פערגעניגען אנגענומען, האב אבער באלד אויסגעפונען דאס דער טאג וואס די אויפדעקונג האט געדארפט פארקומען איז געפאלען אין יום-כפור. עס פערשטעהט זיך אז איך קען אונטער קיינע אומשטענדען געהן אום יום-כפור צו אן אויפדעקונג. חלול יום-כפור איז העכער פון יעדען כבוד. כ'האב זיך ניט געשעהמט און האב באלד מודיע געווען אויף דעם נויטיגען פלאץ, אז מיר וועט אונמעגליך זיין, צו מיין בעדויערען, אנצונעהמען דעם כבוד ווייל די צערעמאניע פאלט אויס אין דעם היילגען טאג יום-כפור. צו מיין גרעסטער פערוואונדערונג האב איך ערהאלטען א בריעף אין וועלכען מען האט מיר אנגעזאגט אז דער דיוק איז גרייט אפצולייגען די צערעמאניע אויף אן אנדער דאטום, כדי איך זאל קענען זיין ביי דער וויכטיגער געשעהענים.

קלארנס דע-סאלא האט מיר אויך דערצעהלט אז פיעלע אידען זיינען אין דער ארמעע וועלכע קענעדע האט געשיקט נאך ענגלאנד צו העלפען אין דער קריעג. אין דער ערשטער צייט איז אפילו געווען א סברה אז מען זאל מאכען א אידישע אפטיילונג, אבער נאכדעם אז מען האט די זאך דורכגעדיינקט, איז בעשלאסען געווארען, דאס ניט צו טהאן. נו האבען זיך אבער פיעלע אידען אנגעשלאסען. פיעלע פון זיי זיינען שוין געפאלען.

עס איז איבעריג צו זאגען דאס קלארנס דע-סאלא איז אן איבערצייגטער פרא-אליערטער, ער גלויבט אין דער גערעכטיגקייט פון ענגלאנד'ס קאמפף און גלויבט אויך אין איהר ענדליכען נצחון. פאר איהם איז קלאר דאס ענגלאנד מוז זיעגען, ווייל... פרעגט ניט: ווארום? קלארנס דע-סאלא איז א גרויסער ענגלישער פאטריאט און פאר איהם איז ענגלאנד דער העכסטער אויסדרוק פון יושר, ליטישקייט, קולטור און ניט ווייניגער פון קראפט. ענגלאנד, נאך זיין מיינונג, קען ניט פארלירען, ווייל זי האט קיין מאהל ניט פערלארען. עס איז נור א פראגע פון צייט. ער גלויבט, אז דער קריעג איז צווישען ענגלאנד און דייטשלאנד, ענגלאנד פערטרעט די גערעכטיגקייט און פרייהייט, די צוויי יסודות אויף וועלכע די אייראפעאישע קולטור איז און דארף זיין געבויט; דייטשלאנד וויל די ביידע יסודות צושטערען און אויף די חורבות זייערע אויפשטעלען א דעספאטישע, מיליטערישע, ברוטאלע הערשאפט.

נאך מעהר: ער גלויבט באמונה שלמה, אז א זיעג פון די עליים וועט מקרב זיין דעם קץ פון אונזער אידעאל. ער איז דארום פאר די עליים פון צוויי שטאנדפונקטען: פון דעם ענגלישען אזוי גוט ווי פון דעם אידישען.

ער האט מיר אויסגעדריקט זיין בעדויערונג וואס מיר האבען אזוי ווייניג אידען אין ארץ ישראל. ער האט אלס פאליטישער ציוניסט פערשטאנען אז דוקא פון פאליטישען שטאנדפונקט איז נויטיג אז עס זאלען וואס מעהר אידען אריבערציהען אין אונזער לאנד, ניט ווארטענדיג אויף קיינע גליקען. ער האט קיין מאהל ניט געקענט זעהן קיין סתירה אין די צוויי ארבייטען, די אזוי גערופענע פאליטישע און פראקטישע ארבייט. זיי זיינען שטענדיג ביי איהם געווען צוויי טהיילען פון איין גאנצעס. די פאליטיק שטיצט זיך אויף רעאלע פאקטען און כדי פאקטען זאלען קריגען די פולע בעדייטונג מוזען זיי איינגעפאסט ווערען אין די ריכטיגע פאליטישע ראהמען — די ביידע בכן, דערגאנצען איינע די אנדערע.

ביי דער ענדע האט זיך דע-סאלא בעקלאגט וואס ער זעהט ניט איצט אין אידישען לעבען די גרויסע פערזענליכקייט וועלכע זאל בעוועגען די סטרונעס פון דער פאלקס-נשמה און זאל אויך קענען אויסנוצען די נייע געשאפענע בעדינגונגען און די פאליטישע סיטואציע פאר דער דערגרייכונג פון אונזער אידעאל. ער גלויבט אבער אז דער גרויסער מאמענט וועט מן הסתם אין דער ריכטיגער צייט אויך ארויסשטעלען זיינע שלוחים, דען ער גלויבט זעהר פיעל אין דעם גניוס פון דעם אידישען פאלק.

אין מאנטרעאל ריכט אפ גלות, ווי בעזאגט, דער בערימטער שריפטשטעלער ראובן ברינין. די צייט וואס [illegible]

(פארטזעצונג פאלגט)

פון דער אלטער וועלט

נייעס און פאסירונגען פון דער אלטער היים.

אנטליפט פון פריזאן.

דער בעוואוסטער העברעאישער שריפטשטעלער און פועלי ציון פיהרער „זרובבל” איז אנטלאפען פון פאלעסטינא און האט זיך אויף אזא'ן אופן אויסגעדרעהט פון א יאהר פריזאן, צו וועלכען ער איז פעראורטהיילט געווארען פאר אן ארטיקעל אין א צייטונג. זרובבל געפינט זיך איצט אין אלעקסאנדריא, עגיפטען.

די נייעס איז אנגעקומען אין א בריעף פון אלעקסאנדריא, וועלכער איז געשריבען געווארען אין די לעצטע טעג פון אויגוסט. דערפון קען מען זעהן, אז זרובבל האט זיך אויסגעדרעהט, נאך איידער מען האט איהם גענומען אין תפיסה.

זרובבל איז פער'משפט געווארען צו א יאהר שווערע ארבייט, דערפאר וואס ער האט געוואגט צו שרייבען אין א צייטונג, אז די אידען זיינען ניט קיין געפאהר פאר דער טערקישער רעגיערונג.

צוזאמען מיט דער נאכריכט וועגען זרובבל'ס אנטליפען פון טערקישען פריזאן איז אין דעם בריעף אויך דא אביסעל נייעס פון פאלעסטינא. דער היישעריק, שרייבט מען, איז שוין מעהר ניטא, און די איינוואהנער פון ירושלים און יפו האבען פריי אבגעאטהעמט. אבער דערפאר איז דער יקרות אונערטרעגליך. קעראסין קאסט 10 פראנק (2 דאלאר) א גאלאן, און דער פרייז פון צוקער איז געשטיגען אויף 40 פראנק א ראטעל (6 פונט).

קיעווער שטאדט דומא בעט פאר אידען.

די קיעווער שטאדט דומא האט נאכגעטהאן דעם ביישפיעל פון דעם גאלאווא (מעיאר) און אויך געבעטען אז מען זאל אריינלאזען אידען אין שטאדט.

די שטאדט פערוואלטונג האט עס געטהאן צוליעב דעם, וואס עס פעהלען פשוט אויס ארבייטער אין קיעוו. זי האט דעריבער געבעטען די מיליטער בעאמטע, וועלכע זיינען דיא הערשער איבער דער גאנצער געגענד, אז זיי זאלען ערלויבען לכל הפחות אידישע בעלי-מלאכות אריינצוקומען אין שטאדט.

די מיליטער-בעאמטע זיינען אבער ניט נתפעל געווארען פון דער ביטע און זיי האבען דעם וואונש פון דער קיעווער דומא ניט ערפילט. אלס פשרה האט זי ערלויבט בלויז די אידען וואס זיינען בעשעפטיגט אין דורכפיהרען מיליטער קאנטראקטען. אבער די ערלויבניס איז ניט ווי אויף דער צייט וואס די קאנטראקטען האלטען אן. אזוי שנעל ווי די קאנטראקטען זיינען דורכגעפיהרט, מוזען זיי פערלאזען די שטאדט.

אידען פון באקו בעטען פאר זייערע ברידער.

די אידען פון שטאדט אין קאווקאז, ביים קאספישען ים, האבען זיך געווענדעט צום נייעם נאמיעסטניק (וויצע קעניג) גראף פירשט ניקאלאי ניקאלאיעוויטש. אז ער זאל אורטהיילען אויב אידען מעגען וואהנען דארטען, לויט דעם נייעם צירקולאר וועגען דער פערברייטונג פון דער „טשערטא” אדער ניט.

ווי בעקאנט ווערט דיעזער צירקולאר אויסגעטייטשט פון מאנכע גובערנאטארען צום שלעכטען, אבוואהל עס ווערט אין איהם דייטליך געזאגט, אז אידען מעגען יעצט וואהנען אין אלע רוסישע שטעדט, אויסער מאסקווא, פעטראגראד און דעם צארס רעזידענץ פלעצער. באקו איז איינע פון די שטעדט וואו אידען האבען ביז אהער נט געטארט וואהנען.

דער נייער וויצע קעניג פון קאווקאז איז דער געוועזענער פעלד מארשאל ניקאלאי ניקאלאיעוויטש, וועלכען דער צאר האט געשיקט נאך קאווקאז נאך דיא בעריהמטע מפלות וואס די רוסישע ארמעע האט ערליטען אונטער זיין קאמאנדע.

רוסישע צייטונגען העכערען דעם פרייז.

צוועלף פעטראגראדער צייטונגען האבען געהעכערט דעם פרייז מיט א קאפיקע אויף יעדען נומער.

פאלגענדע אורזאכען ווערען אנגעגעבען:

1) זייט די מלחמה האט זיך אנגעפאנגען האט אויסגעבראכען א גרויסער קריזיס אין לאנד און מען גיט קיינע אדווערטייזמענטס, וואס זיינען די הויפט פרנסה פון די פאבלישערס.

2) די אויסגאבען זיינען צוליעב דער מלחמה גרעסער געווארען טראץ דעם וואס די איינגאהמען זיינען קלענער. מען מוז יעצט האבען עקסטרא קארעספאנדענטען אין די מלחמה געגענדען, מען שיקט עקסטרא טעלעגראמען, וואס קאסט פיעל געלד און צו אלעם דעם איז א גרויסער יקרות אויף דרוק מאטעריאלען וואס מען מוז האבען צו פרינטען א צייטונג.

3) די זיעגע פון די דייטשען און די עסטרייכער האבען אין רוסלאנד אוועקגענומען אזוי פיעל גובערניעס מיט לעזער, דאס עס האט זיך זעהר שלעכט אפגערופען אויף די טעגליכע פרעסע פון פעטראגראד. אונטער אזעלכע אומשטענדען איז אונמעגליך פיר דיא טעגליכע צייטונגען צו עקזיסטירען אויף דיא אלטע פרייזען און זיי מוזען העכערען א קאפיקע אויף יעדען נומער. די העכערונג פון פרייז פאנגט זיך אן פון רוסישען ערשטען אקטאבער און וועט ניט פערבלייבען אויף אימער נור ביז בעסערע צייטען וועלען אנקומען. פאלגענדע צייטונגען האבען בעשלאסען צו העכערען דעם פרייז:

בירזשעוויא וויעדאמאסטי, גאלאס ראסיא, דיען, קאלאקאל, נאוואיע ווערמיא, פעטראגראדסקאיא גאזעטא, פעטראגראדסקי קוריער, פעטראגראדסקי ליסטאק, פעטראגראדסקאיא וויעדאמאסטי, ריעטש, סוויעט. סאוורעמענאיא סלאווא.

מירער ישבה בעט הילף.

די מירער ישיבה וואס האט ערצויגען לומדים און רבנים פאר צעהנדליגע יאהרען איז ניט אונטערגעגאנגען. זי זעצט פארט איהר פריהערדיגע ארבייט אין מינסק, אבער די ישיבה נויטיגט זיך אין שטיצע.

הרב הגאון ר' אליהו ברוך קאמאי, רב און ראש ישיבה פון מיר, דער ראש ישיבה בעט מען זאל וואס שנעלער שיקען שטיצע פון אמעריקא פער טעלעגראף, זאנסט וועט זי זיך מוזען אויפלעזען, געלד זאל געשיקט ווערען אויף די אדרעסע פון הרב ראבינאוויטש, מינסק, פאר הרב קאמאי.

א דרייפוס טויט אין שלאכט.

עמיל דרייפוס, א נעפע פון קאפיטאן אלפרעד דרייפוס, איז געטויטעט געווארען אין שלאכט. עמיל דרייפוס איז געווען 24 יאהר אלט. ער האט זיך אין די פאריגע שלאכטען גוט אויסגעצייכענט און האט געקראגען דער קרייץ פון עהרען לעגיאן פאר זיין טאפפערקייט.

פארניטשור! פארניטשור!
א געלעגענהייט וואס טרעפט זיך איין מאל אין א יובל
אונזער גרויסער סטאק

מוז אונבעדינגט פערקויפט ווערען. מיר האבען פון אלעם א גרויסען אויסוואהל: היטשען קעבינעטס, סטאוואס, דיינינג רום, לייברערי, פארלאר און בעד רום סעטס, צו פרייזען וואס זיינען נאך אין טאראנטא ניט געהערט געווארען.
קעש אדער קרעדיט.
איידער איהר געהט ערגעץ קויפען קומט אריין צו אונז. מיר וועלען אייך איבערראשען.

ל. יאללעס
365 קווין סטריט וועסט

נח שטיינבערג.

מיר בלאנדזשען.

מיר בלאנדזשען ווי בלינדע אין פינסטערען מדבר,
מיר טאפען, מיר זוכען, מיר פרעגען מיט שרעק,
מיר ווייסען אליין נישט ביי וועמען צו פרעגען:
וואו איז דער וועג, וואו איז דער וועג?...

און אלע נביאים, אט די וועלכע פיהרען,
זיי בלאנדזשען צוזאמען מיט אונז אהן א צוועק,
ס'ווייזט איינער אויף מערב, דער צווייטער אויף מזרח:
דארט איז דער וועג, דארט איז דער ברעג!...

און דאן ווען עס דוכט אונז מיר האבען געפונען,—
און דארט וואו מיר גלויבען מען זעהט שוין א ברעג,—
דערהערען זיך ווידער צושראקענע שטימען:
„וואו איז דער וועג, וואו איז דער וועג?...”

דארף מען געבען פרויען גלייכע רעכטע?

געדאנקען פון א פרוי וועגען פרויען רעכטע.

פון סאפיא.

איך נעהם זיך ניט אונטער פסיכאלאגיש צו בעהאנדלען די פראגע וועגען „פרויען רעכטע”, ווייל איך בין איינפאך קיין פסיכאלאג ניט.

גרויסע פסיכאלאגען האבען פיעל געשריעבען וועגען דעם, און די וועלכע זענען געווען פאר פרויען-רעכטע, האבען בעוויזען, אז די פרוי בעזיצט די זעלבע אייגענשאפטען און איז אזוי פעהיג ווי דער מאן.

די פסיכאלאגען, געגנעריש צו דער פראגע, האבען אייך בעוויעזען מיט אותות ומופתים, אז די פרוי איז בעשאפען געווארען בלויז צו זיין א מוטער צו איהרע קינדער, זיצען אין דערהיים און ניאנטשען איהרע קינדערלאך. און וואס עס אנבעלאנגט דער געזעלשאפט, שאפען געזעצען, און אזוי ווייטער, קענען עס בלויז די מענער טהאן, די פרויען זענען צו שוואכזיניג פאר אזעלכע זאכען. זיי די פרויען, הייסט דאס, דארפען בלויז נאכקומען דעם סטייל און זעהען וואס פאר א העטס, און וואס פאר א דרעסעס מען טראגט, צי מיט, אדער אהן „פאר”.

וויפיעל איז שוין וועגען דעם גערעדט און דיסקוטירט געווארען. פיעלע ארגומענטען זענען אנגעגעבען געווארען דאפיר און דאגעגען. פרויען רעכטע, עס איז שוין כמעט ניט איבערגעבליבען קיין ניי ווארט צו זאגען. אלע רעכט-דענקענדע מענשען, זענען מיט דער מיינונג, אז די פרויען שטעהען אין אלע הינזיכטען ניט נידריגער פאר'ן מאן, אין פיעלע פעלע שטעהען זיי נאך העכער, און פאלגליך דארפען מיר האבען אלע רעכטע צו גלייך מיט'ן מאן.

דאס איז אבער אלץ גערעדט וועגען די מענשען, וועלכע זענען רעכט-דענקענדע. עס זענען נאך אבער פאראן פיעלע, און אין א גרויסער צאהל, וועלכע גלויבען נאך אלץ, אז גלייכע רעכטע פאר דער פרוי, וועט זיין אן אונגליק פאר דער געזעלשאפט, זיי די פרויען וועלען פערנאכלעסיגען זייערע קינדער, זייערע הייזער. און דיעזע מענשלאך זעהען בעשיינפערליך, אז אזוי שנעל ווי די פרוי וועט בעקומען גלייכע רעכטע, ווערט די וועלט, אוים וועלט.

אט פאר דיעזע וויל איך עטוואס דערצעהלען, און זאלען זיי אליין אורטהיילען, וואס עס איז רעכט, און וואס עס איז אונרעכט, און ווער קען פיהרען בעסער די געזעלשאפט, מענער אדער פרויען.

אין א קליין שטעדטעל אין דעם סטייט נעאוואהא, וואו פרויען האבען גלייכע רעכטע האט פאסירט, אז א מאן מיט'ן נאמען ריטשארדסאן האט ערמארדעט זיין פרוי. ער איז ארעסטירט געווארען און א דזשורי האט איהם איינדייטעט אין מארד.

מיט עטליכע וואכען שפעטער איז ער געשטעלט געווארען צום געריכט. א פרויען דזשורי פון 12 איז אויסגעקליבען געווארען, זיי זאלען אורטהיילען אויב ער איז שולדיג אדער ניט.

ביים פראצעס האט זיך ארויסגעוויזען, אז ריטשארדסאן איז געווען אן אלקאהאליקער, ער פלעגט אימער פערטרינקען זיינע וויידזשעס און די פרוי אין דער היים האט בעדארפט שווער און ביטער ארבייטען צו ערנעהרען איהרע פיער קליינע קינדערלאך.

איינמאהל, קומענדיג אהיים אין א שיכור'ן צושטאנד, האט ער זיך גענומען [illegible]

די פרויען דזשורי האט בעשלאסען, אזא אזא מאן איז א געפאהר פאר דער געזעלשאפט, און דארף זיין פערשפארט.

דאס האט געטהאן א פרויען דזשורי.

יעצט א צווייטען פאל פון אונזער טאראנטא:

ארטשי ליטש, האט דעם דריטען אויגוסט פון דעם יאהר ערמארדעט זיין פרוי. ער איז ארעסטירט געווארען און איז פון א דזשורי אינדייטעט געווארען אין מארד.

דעם 21-טען אקטאבער איז ער פארגעבראכט געווארען אין היגען אסייז קאורט פאר סער דזשאהן באיד אלס ריכטער און א דזשורי פון 12 מענער.

דורך דער צייט פון פראצעס האט זיך ארויסגעוויזען, אז ארטשי איז אימער געווען א גרויסער שיכור. ער האט עס אליין צוגעגעבען ווען ער איז געווען אויפ'ן וויטנעס סטענד. ער האט געזאגט, אז ווען ער האט זיין פרוי ערמארדעט איז ער געווען שכור.

און אט ווי עס האט פאסירט:

איין טאג ווען ער איז געקומען פון דער ארבייט א שיכור'ער, האט איהם זיין פרוי עטוואס געזאגט, און ער אהן קיין שום ענטפער האט איהר א זעץ געטהאן מיט'ן פוס אין בויך. זיין פרוי איז געווען זעהר א דעליקאטע, און פון דעם זעץ, וואס זי האט בעקומען, איז זי אפגעלעגען עטליכע טעג אין האספיטאל און איז געשטארבען.

די דזשורי האט אויסגעהערט די טענות און איז ארוים זיך בעראטהען. מיט א קורצער ווייל שפעטער האבען זיי אריינגעבראכט א ווערדיקט „ניט שולדיג”.

דער דזשאדזש האט איהם בעפרייט.

יעצט האט ארטשי נאך א געלעגענהייט ווייטער צו שיכור'ן און ערמארדען נאך א פרוי אויב עס וועט איהם קומען צום האנד.

צוויי עהנליכע פעלע. ביידע דזשוריס האבען ארויסגעבראכט זייערע אורטהיילען, אבער ווער האט ריכטיגער געהאנדעלט? די פרויען דזשורי, אדער די מענער דזשורי?

זאלען געבען אן ענטפער די, וועלכע זענען געגען פרויען רעכטע.

(פארטזעצונג פון פיידוש 4)

דער וואס ווייס ניט, און ווייס אז ער ווייס ניט, איז אונוויסענד, לערען איהם!

דער וואס ווייס, און ווייס אז ער ווייס, איז א חכם, פאלג איהם נאך!

* * *

די סעריע, וועגען וועלכער איך בין געפאלען אויפ'ן שכל, וועל איך רופען: אויסציגע פון מיין ווערטערבוך.

אין מיין נעכסטען פעליטאן מאכען מיר די ערשטע פראבע מיט'ן ווארט אריסטאקראטיע.

דערווייל, פאני, רוהט זיך אויס, און זייט גרייט.

עס שטעהט פאר אונז א לאנגער ווינטער מיט לאנגע אהווענדען. דער עקר — ניט געזארגט, לעבעדיג!

מיר פארקויפען גאראנטירטע
מענער
העטס
$1.75
[illegible] $2.50
באקהאם
264 יאנג סט.
BUCKHAM LIMITED
264 Yonge St.

GILLETT'S
LYE

דער בעסטער ארטיקעל
ווערט פערקויפט איבעראל
ענטזאגט נאכגעמאכטע

דעם לעזערס ווינקעל

ווערטהער הער רעדאקטאר!

אלס א שטענדיגער לעזער וועט איהר מיר געוויס ערלויבען פלאץ אום זיך אויסצו שפרעכען אייניגע ווערטער צו די טאראנטער רעגס פעדלער.

איך האב געוואלט פרעגען א פראגע. זייענדיג א רעגס פעדלער צו הארט מען זיך אהן בושה? צו מוז מען זיין אזוי נידעריג ביי זיך? זייענדיג א רעגס פעדלער מוז מען פערלירען דאס גאנצע ביסעלע זעלבסטווירדע? קען מען נישט זיין א אנשטענדיגער מענש מיט בושה?

צום פונקט: — דעם לעצטען דאננערשטאג, דאס איז אקטאבער דעם 28-טען איז געוועזען דער „קאלעקטינג דעי”, דאס הייסט, ווען מען קאלעקטעט דיא דאסט. ווי ערשטוינט בין איך געווארען, ווען איך בין ארויס פון הויז האלב נאך זיבען אין דער פריה, האב איך געזעהען ווי איינער „מאחינו בני ישראל”, א רעגס פעדלער שטעהט און גראבעלט און נאדעט אדורך דיעזע דאסט קען, קלייבט זיך די שמאטעס, די אלטע שטיקלאך בוטס באקסעלעך און א. ז. וו. איהר קענט מיר גלויבען, אז עס האט נישט קיין ווערדע א האלבען סענט. און אט [illegible] שמויז נעהמט א איד מיט ביידע הענד און איז אזוי בודק דורך און דורך, ווישט אפ מיט די הענד יעדעס שטיקעל שמאטע און לייגט עס אריין צו זיך אין זעקעל און אזוי איז ער בודק כסדר פון איין דאסט קען ביז דעם צווייטען מיט איין ווארט לאזט נישט דורך קיין איינע. וועלכע שמויז עס געפינט זיך נעהמט ער ארויס צו זיך אין זעקעל.

וואס איך מיין דערמיט, איז דיעזעס:

דיעזע סטריט איז בעוואוינט פון קריסטען, יעדער קריסט איז געגאנגען צו זיין ארבייט אדער ביזנעס. שטעלט אייך פאר, אז קריסטען האבען זיך אבגעשטעלט קוקען און לאכען. יעדער קריסט האט זיך זיינע אויסדריקע, זיין מיינונג געגעבען און געצייגט צו א צווייטען און צו א דריטטען און אלע האבען געלאכט. מיין פנים האט מיר געפלאמט פון בושה. נעקסט דאר זיצט א קריסט, ער האט געזעהען אז איך שעהם זיך, זאגט ער צו מיר: „דאטס נאטהינג”. און ביי דיעזע ווערטער בין איך אריין צוריק אין מיין הויז, ביז דער געלעכטער מיט די שפאסען וועלען זיין פאריבער.

פרעג איך: צו איז דאס אנשטענדיג? איז דאס שעהן פון א אידען? איך מיין נישט חליה דעם אידען בעשעמען, עס איז מיר זעהר לייד, וואס פאר א פרנסה'ס אונזערע אידען האבען אין דער פרייער אמעריקא. אבער יעדענפאלס גלויב איך, דאס זייענדיג א פעדלער, קען מען אויך זיין אן אנשטענדיגער מענש, האבען חרפה, רעספעקט פאר זיך זעלבסט.

איך האף, דאס איהר וועט דיעזע צייילען דרוקען אין אייער ווערטהער צייטונג. פיליכט וועט עס ווירקען אום דיעזע לייטע זאלען זיך אביסעלע מוסר נעהמען און פערשטעהן, אז עס איז נישט אנשטענדיג. מיר זאלען נישט זיין „ללעג וקלס” בגוים, אז מען זאל ניט דארפען רויט ווערען פאר אונזערע ברידער.

מיט דרך ארץ, אייער לעזער
ירוחם שרייבער
83 ליפינקאט סט.

ווערטהער רעדאקטאר!

זא ווי איך האב איבער געגעבען צו דעם טרעזשורער $4.55 מעהרער ווי איך האב קאלעקטעט אלזא וואלט איך געבעטען די יעניגע וואס האבען מיר געגעבען געלד [illegible]

מיט אכטונג
אלטער בלומענפעלד, [illegible]
[illegible] שול.